

Dnr Ten 2018/119

Bilaga 2

Beskrivning av biotopskyddsområdet Stora Ängsnäs samt skötselåtgärder

Stora Ängsnäs ligger mellan Kallhälls villastad och Molnsättra naturreservat, strax öster om Europaväg 18. Området är en del av odlingslandskapet kring Molnsättra gård. Fastigheten Tomteberga 2:1 ägs av Järfälla kommun.

Största delen av biotopskyddsområdet utgörs av mark som troligen har hävdats genom bete och slåtter under flera hundra år, vilket gett förutsättningar för en rik flora av hävdgynnade kärlväxter och svampar. Idag betas området av nötdjur. 2016 röjdes delar av området och slåtter återupptogs.

Stora Ängsnäs ligger i anslutning till Järvakilen, en av de gröna kilarna i Stockholmsområdet. Området utgör en del av viktiga ekologiska landskapssamband. Det fungerar som kärnområde för bin och fjärilar och delar av området ingår i nätverket av mark med ädellövträd mellan Görvälns och Molnsättra naturreservat.

Naturförhållanden

Terrängen utgörs av höjder med berg och morän. Ett par moränryggar förekommer. Marken är delvis blockig. Områdena mellan höjderna (utanför biotopskyddsområdet) utgörs av åker/betesvall på lerig mark.

Höjderna är delvis be vuxna med träd som björk, tall, gran, ek, asp och sälg. En del av träden är gamla. På den lilla åkerholmen norr om koloniområdet finns många äldre ekar, varav en jätteek. I området finns också hassel, en, slån och nypon. En del död ved har fått ligga kvar i området, vilket är värdefullt för många insekter och vedlevande svampar. I fältskiktet finns en rik och värdefull flora.

Naturvärden och arter i området

Området är högt klassat i den naturvärdesinventering enligt SIS-standard som genomfördes 2017 inom projektet Handlingsplan för biologisk mångfald, då stora delar av kommunen inventerades. Västra delen av området (längs Europaväg 18) inklusive den gamla tomten till Stora Ängsnäs och den lilla åkerholmen norr om koloniområdet bedöms vara av naturvärdesklass 1 – högsta naturvärde. Övriga delar av området bedöms vara av naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde.

Förutom naturvärdesinventeringen har flera andra inventeringar av arter gjorts i området under senare år, bland annat av Naturskyddsföreningen. 2016 genomförde

kommunen en särskild inventering av dagfjärilar, vildbin och kärlväxter. Artfynden är inlagda i Artportalen.

Inom området finns många kärlväxter som är beroende eller gynnas av slåtter och bete, till exempel darrgräs, nattviol, backnejlika, jungfrulin, blåsuga, ängsskallra och de rödlistade månlåsbräken och backsmörblomma.

Det finns också svampar som är beroende eller gynnas av hävden, särskilt vaxskivlingar som blodvaxskivling, ängsvaxskivling, scharlakansvaxskivling, lutvaxskivling och kremlevaxskivling, varav de tre senare är rödlistade.

Många insekter är knutna till hävdgynnade växter, till exempel fjärilar, steklar och skalbaggar. I området finns rödlistade arter som mindre bastardsvärmare, sexfläckig bastardsvärmare och jungfrulinsfly.

Kulturhistoriska värden

Stora Ängsnäs med omgivningarna är ett gammalt odlingslandskap som brukats under lång tid. Historiska kartor finns att tillgå från 1687, 1887 och början av 1900-talet. Stora Ängsnäs är registrerat som fornlämning (RAÄ Järfälla 170:1) som utgörs av bebyggelse lämningar efter ett torp. Torpet omnämns första gången år 1600 och var bebott till 1885. Vägen till Tomteberga gård gick genom området och delar av den är fortfarande tydlig.

Värden för friluftslivet

Landskapet är tilltalande och en tillgång för närboende. Stigar går genom området och det finns stättor över betesstängslan på ett par ställen. Området är dock bullerstört på grund av närheten till Europaväg 18.

Skötsel av området

För att områdets värden ska bevaras och utvecklas behöver området hävdas, helst genom slåtter och efterbete. För att få bort kvistar och lövförna kan även fagning (städning) av ängsmarken under våren bli aktuell. Även röjning och gallring av träd och buskar kan behövas för att gynna de växt- och djurarter som är beroende av hävd.

Slåttern bör ske med skärande redskap och det avslagna materialet ska föras bort från ängsmarken. De värdefullaste områdena skulle kunna stängslas av från betesvallen för att kunna styra betet på ängsmarken till rätt period och reglera betetrycket. Genom att skilja den näringsrika betesvallen från den magrare ängsmarken förhindras också överföring av näring genom djurens gödsel. Den värdefulla floran gynnas av näringsfattigare förhållanden.

Det är viktigt att betesdjur från Molnsättra gård enkelt kan röra sig till biotopskyddsområdet för att underlätta fortsatt bete.

Röjning och annan skötsel av de kulturhistoriska bebyggelse lämningarna kan bli aktuellt. Fällning av träd och övrig slyröjning är tillåtet förutsatt att inte fornlämningen skadas eller förändras. Andra åtgärder invid eller inom fornlämningarna kan kräva tillstånd från Länsstyrelsen.

Planer och förordnande m.m.

I kommunens översiktsplan som antogs av kommunfullmäktige 2014-06-02 redovisas fastigheten Tomteberga 2:1 som ett område för bebyggelse med småskalig struktur.

Biotopskyddsområdet omfattas inte i nuläget av några gällande detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen.

Befintliga ledningar

Flera el-/kraftledningar i området har grävts ner och några av de kvarvarande luftledningarna kommer att tas bort. Ledningsägare är Vattenfall och Eon. Även optokabel som ägs av Vattenfall finns nergrävd på fastigheten Tomteberga 2:1, men berör inte biotopskyddsområdet.

Ledningar för dricksvatten och spillvatten är dragna över fastigheten Tomteberga 2:1, men inte inom biotopskyddsområdet. Huvudman för dessa ledningar är Järfälla kommun. På fastigheten Tomteberga 2:1 finns även diken för dagvatten, men de berör inte biotopskyddsområdet.

Ny elförbindelse

Svenska kraftnät har redovisat planer för en förstärkning av stamnätet genom en ny elförbindelse mellan stamnätstationerna Överby i Sollentuna och Beckomberga i Stockholm. En av utredningskorridorerna går längs Europaväg 18. Hur en ny elförbindelse eventuellt skulle kunna påverka biotopskyddsområdet är ännu oklart.

Europaväg 18

Biotopskyddsområdet ligger strax öster om Europaväg 18. En eventuell framtida breddning av E18 bör kunna genomföras utan att biotopskyddsområdet påverkas.

Översvämningsytor

Intill biotopskyddsområdets norra delar, på Tomteberga 2:1, finns planer för översvämningsytor för skyfall. En eventuell översvämningsyta invid biotopskyddsområdet har ingen negativ inverkan på biotopen. Skyddet utgör heller inget hinder för att anlägga sådana ytor intill biotopskyddsområdet.

Markavvattningsföretag

Det finns inget markavvattningsföretag som berör biotopskyddsområdet.

Vändplaner

Kommunen planerar att anlägga vändplaner för avfallsfordon med flera på fastigheten Tomteberga 2:1, i anslutning till gatorna i Kallhälls villastad. Dessa vändplaner berör inte biotopskyddsområdet.

Nyttjanderätt för bete

Järfälla kommun köpte Tomteberga 2:1 av ägarna till Molnsättra gård 1987. Säljarna har enligt köpebrevet rätt att nyttja området för boskapsskötsel ett år i sänder. Ett fungerande bete är en förutsättning för att bevara och utveckla natur- och kulturvärdena i biotopskyddsområdet.